

کاوش پدیده ارتباط‌گریزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد

روح‌الله میرجلیلی^۱، حسین کاظمی^{۲*}، ملیکه بهشتی‌فر^۳

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گروه مدیریت، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران
^۲ استادیار، گروه مدیریت، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه ولی‌عصر (عج) رفسنجان، رفسنجان، ایران
^۳ دانشیار، گروه مدیریت، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران

* نویسنده مسؤؤل: حسین کاظمی
 h.kazemi@vru.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: ارتباط خوب و سالم بین پزشک و بیمار و پرسنل درمانی، سنگ زیربنای مراقبت‌های خوب پزشکی است و مهارت‌های ارتباطی نقش بسیار مهمی در رضایت بیماران و درمان آنان دارد. هدف این پژوهش، کاوش پدیده ارتباط‌گریزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد با استفاده از روش پدیدارشناسی بود. **روش پژوهش:** این پژوهش، از نوع کیفی و با استفاده از روش پدیدارشناسی از دی‌ماه سال ۱۴۰۰ تا مردادماه سال ۱۴۰۱ انجام شد. محل انجام مطالعه ۲ بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در نظر گرفته شد. جامعه آماری شامل پزشکان عمومی و متخصص بیمارستان‌های دولتی شهر یزد بودند. از بین این پزشکان تعداد ۱۲ نفر که سابقه کار بالای ۱۱ سال و تمایل به همکاری با محقق داشتند با استفاده از روش گزینشی و هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. گردآوری داده‌های تحقیق با استفاده از مصاحبه صورت گرفت. برای روایی و پایایی پژوهش از معیارهای لینکن و گوبا استفاده شد؛ و داده‌ها به‌وسیله نرم‌افزار NVIVO ۱۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ارجاع: میرجلیلی روح‌الله، کاظمی حسین، بهشتی‌فر ملیکه. کاوش پدیده ارتباط‌گریزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد. راهبردهای مدیریت در نظام سلامت ۱۴۰۱؛ ۷(۴): ۳۵۶-۶۸.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۲۹

تاریخ اصلاح نهایی: ۱۴۰۱/۱۱/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴

یافته‌ها: نتایج نشان داد که الگوی ارتباط‌گریزی پزشکان از ۱۱ تم فرعی: عوامل روان‌شناختی، عوامل خانوادگی، فقدان مهارت، اختلال اطلاعاتی، چالش‌های مربوط به بیمار، چالش‌های مربوط به همکاران، چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی، محیط بیمارستان، آسیب اجتماعی، عوامل اعتقادی و عوامل مذهبی تشکیل شده است. این ۱۱ تم فرعی در قالب ۵ تم اصلی: دلایل محیطی، فردی، ارتباطی، فرهنگی و شغلی دسته‌بندی شدند. **نتیجه‌گیری:** برقراری رابطه مناسب بین بیمار و پزشک، جزء اساسی یک مراقبت پزشکی باکیفیت است. بهبود این رابطه باعث پایداری بیشتر بیمار به درمان، رضایت بیشتر وی از تیم درمانی و کاهش خطاهای پزشکی و شکایات می‌شود.

واژه‌های کلیدی: پزشک، ارتباط، ارتباط‌گریزی، بیمارستان‌های دولتی

مقدمه

سبب می‌شود هریک، اهداف مراقبتی جداگانه‌ای برای بیمار برنامه‌ریزی نمایند. درحالی‌که وجود ارتباط مناسب پزشکان و پرستاران منجر به تقویت برنامه‌ریزی بر اساس اهداف مشترک می‌گردد (۱۰،۱۱). بسیاری از صاحب‌نظران، توانایی برقراری ارتباط صحیح را از مهم‌ترین ویژگی‌های کارکنان بهداشتی دانسته‌اند (۱۲). برای بیمارانی که به دلایلی نیاز به مراقبت طولانی‌مدت دارند، این نکته اهمیت بیشتری دارد (۱۳). درواقع برقراری ارتباط صحیح، اثرات بسیار مثبتی بر بیماران دارد ازجمله بهبود علائم حیاتی، کاهش درد و اضطراب، افزایش رضایتمندی، ارتقای پیامدهای درمانی و مشارکت بهتر در برنامه‌های درمانی. از سوی دیگر، اختلال در ارتباط منجر به اشتباه در تشخیص، کاهش مشارکت بیمار در درمان و کاهش میزان ارائه اطلاعات از سوی بیماران می‌شود (۱۴). کولمنارس-رائو و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه پزشک و بیمار در مکزیک پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که مهارت برقراری ارتباط، عاملی مؤثر بر کیفیت خدمات درمانی و بهبود عملکرد پزشکان می‌باشد (۱۵). لیو و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی در سیدنی، آموزش مهارت‌های ارتباطی را ازجمله راه‌های کاهش چالش ارتباط‌گزیزی پزشکان دانسته‌اند (۱۶). نتایج مطالعه کرون و همکاران (۲۰۱۷) بر روی دانشجویان پزشکی دانشگاه میشیگان نشان داد که مهارت‌های ارتباطی پزشکان عاملی مؤثر برافزایش رضایت بیمار است (۱۷). با توجه به آنچه مطرح شد، این پژوهش در پی کاوش پدیده ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد با استفاده از روش پدیدارشناسی بود.

روش پژوهش

این پژوهش، از نوع کیفی و با استفاده از روش پدیدارشناسی از دی‌ماه سال ۱۴۰۰ تا مردادماه سال ۱۴۰۱ انجام شد. محل انجام مطالعه، ۲ بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در نظر گرفته شد. جامعه پژوهش شامل پزشکان عمومی و متخصص مشغول به فعالیت در این ۲ بیمارستان بودند. برای نمونه‌گیری از روش گزینشی و هدفمند با رویکرد حداکثر تنوع استفاده شد.

جهت انجام مطالعه هماهنگی‌های لازم از طریق معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهر یزد انجام شد و سپس

توانایی برقراری ارتباط صحیح، یکی از مهارت‌های اساسی زندگی اجتماعی است (۱). در حرفه‌های بهداشتی و درمانی، ارتباط و مهارت ارتباطی نقش بسیار مهمی در رضایت کارکنان، بیماران و حل مشکلات آنان دارد (۲). نتایج تحقیقات نشان‌دهنده ضعف کارکنان درمانی در زمینه‌ی برقراری ارتباط با بیماران بوده است (۳). ارتباط‌گزیزی به معنی عدم تمایل افراد به برقراری ارتباط با دیگران یا اجتناب از تعامل است. افرادی که ارتباط‌گزیزی را تجربه می‌کنند از اینکه دیگران آن‌ها را فریب دهند و یا سرزنش کنند، خود را از اجتماعات عقب می‌کشند. بدین ترتیب، اجتناب و عقب کشیدن فرد در ارتباط با دیگران باعث می‌شود در نظر دیگران فردی ضعیف جلوه کند و پیامدهای نامطلوبی در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی را برای وی در پی داشته باشد (۱). ارتباط‌گزیزی، یک بی‌نظمی فکری یا روانی نیست، بلکه خود فرد است که این حالت را به خود تلقین می‌کند، پس اگر اراده کند؛ می‌تواند با این القائات فکری مبارزه کند. دلایل مختلفی ازجمله: انتظارات نامناسب فرد، ترس از ارزیابی دیگران، تمرکز بیش‌ازاندازه بر موضوع، عزت‌نفس پایین و ترس از واکنش مخاطبان، عوامل اجتناب افراد در تعامل با دیگران هستند (۳). ارتباط‌گزیزی می‌تواند در سطح فردی و سازمانی مشکلاتی را برای فرد ایجاد نماید. افرادی که ارتباط‌گزیزی بالایی دارند در کامل کردن وظایف خود، بخصوص در وظایف اجتماعی و ملاقات با افراد جدید، با مشکل مواجه هستند (۴). بهبود این رابطه باعث پایبندی بیشتر بیمار به درمان، رضایت بیشتر وی از تیم درمانی و کاهش خطاهای پزشکی و شکایات می‌شود (۵). همچنین ارتباط بین پزشک و پرستار شامل تعامل متقابل بین پزشک و پرستار در امر مراقبت از بیمار برای دستیابی به یک هدف مشترک درمانی است. پرستار، عضوی از تیم درمان است و باید خود را در ارزیابی و اجرای طرح مراقبتی بیمار دخیل بداند (۶،۷). این ارتباط باید بر چهارچوب ارتباط باز، صداقت و احترام دوطرفه و بر اساس اختیارات و توانایی‌ها و مسئولیت‌های دو طرف برای کمک به تصمیم‌گیری‌های مشترک با توجه به منابع، امکانات و تجهیزات موجود، در جهت رفع مشکل بیمار برقرار شود (۸،۹). پزشکان و پرستاران به دلیل نوع نقش حرفه‌ای متفاوت، درک متفاوتی از نیازهای بیماران دارند که

جمع‌آوری داده‌ها آغاز گردید. با توجه به عرف مطالعات کیفی، مصاحبه‌ها تا زمان اشباع داده‌ها ادامه پیدا می‌کند، بنابراین حجم نمونه خاصی برای انجام کار در نظر گرفته نشد. مصاحبه‌های اولیه به صورت عمیق و باز انجام شد؛ و بعد از استخراج چارچوب سؤالات، به صورت نیمه ساختاریافته ادامه یافت. مصاحبه با سؤالات دموگرافیک آغاز شد؛ و در ادامه سؤالات دیگری مانند: چه رویکردی در برقراری ارتباط با دیگران (بیمار، همکاران، پرسنل و کادر درمان) دارید؟، چرا سعی در عدم برقراری ارتباط با دیگران دارید؟، آیا ارتباط‌گزیزی شما بر فعالیت‌های روزمره شما تأثیر گذاشته است؟، دوست داشتید چه چیزی بپرسیم که به درک ما از تجربه ارتباط‌گزیزی کمک کند؟؛ پرسیده شد. در مجموع با ۱۲ نفر مصاحبه شد که ۸ نفر از مصاحبه‌شوندگان پزشک متخصص و ۴ نفر پزشک عمومی بودند. معیار ورود افراد به مطالعه، دارا بودن مدرک پزشک عمومی و متخصص با سابقه کار بالای ۱۱ سال و تمایل به مشارکت در مطالعه و معیار خروج، عدم تمایل به ادامه همکاری و در دسترس نبودن خبرگان مورد نظر بود، به منظور تدوین راهنمای مصاحبه جهت انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به بررسی متون و مصاحبه‌های عمیق با پزشکان مربوطه پرداخته شد.

انجام مصاحبه در محل کار مشارکت‌کنندگان به مدت تقریبی ۲۵ تا ۴۵ دقیقه صورت گرفت و با اخذ رضایت از آن‌ها به وسیله MP4 player ضبط و محتوای مصاحبه به دقت تایپ گردید. موازین اخلاقی شامل گمنام بودن، محرمانه بودن اطلاعات و حق کناره‌گیری در زمان دلخواه رعایت شد.

روایی و پایایی این پژوهش بر اساس معیارهای لینکن و گوبا شامل اعتبار پذیری، تأیید پذیری، تکرارپذیری و اثبات بررسی شد. جهت افزایش اعتبار پژوهش، مشارکت‌کنندگانی انتخاب شدند که تجربه مناسبی در مورد موضوع مورد مطالعه داشتند. در نهایت متن مصاحبه و کدهای استخراج شده در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت تا در مورد صحت و سقم آن‌ها اظهار نظر نمایند و مغایرت‌ها برطرف شود که به تأیید همه آن‌ها رسید. برای تأییدپذیری تحقیق، داده‌ها، تفسیرها و یافته‌های این مطالعه به صورت مکرر، مرور و بازبینی شد. دو

مورد از مصاحبه‌ها توسط یکی دیگر از محققین کدگذاری، جمع‌بندی و در نهایت سازگاری قابل قبولی ملاحظه شد. برای افزایش انتقال‌پذیری پژوهش، سعی شد تا مجموعه داده‌ها و اوصاف متنی به نحوی کامل عرضه شود تا با ادبیات نظری پیشین، قابلیت مقایسه و تطبیق داشته باشند و سایر پژوهشگران بتوانند درباره قابلیت انتقال این یافته‌ها در سایر زمینه‌ها قضاوت نمایند. برای افزایش قابلیت اعتماد، در نهایت گزارش و یافته‌های تحقیق در اختیار ۲ نفر از اساتید مدیریت قرار گرفت تا مبتنی بودن یافته‌ها بر پایه داده‌ها، سازگاری و عدم تناقض بررسی شود.

تحلیل داده‌ها هم‌زمان با گردآوری داده‌ها و با استفاده از روش پدیدارشناسی و به وسیله نرم‌افزار NVIVO ۱۱ انجام پذیرفت. ابتدا کدگذاری محوری سطح اول یا کدگذاری باز انجام شد که شامل خرد کردن، مقایسه کردن، مفهوم‌پردازی و مقوله‌بندی داده‌ها می‌باشد. تحلیل داده‌ها از همان مصاحبه اول و به موازات انجام مصاحبه‌ها شروع شد. در کدگذاری سطح دوم یا کدگذاری محوری که پس از کدگذاری باز انجام می‌شود تا با برقراری پیوند بین مقوله‌ها، اطلاعات را به شیوه‌های جدیدی با یکدیگر مرتبط سازند، کدهای اصلی و فرعی بازخوانی شدند و سپس کدهای اصلی بامعنای مشابه با یکدیگر دسته‌بندی شده و طبقات را تشکیل دادند. در کدگذاری انتخابی بعد از کدبندی و تعیین طبقات، کدهای تعیین شده با یکدیگر مقایسه شد و در موارد اختلاف، بعد از تعیین کد نهایی و پیاده کردن مصاحبه‌ها از مشارکت‌کنندگان درخواست شد تا مطالب پیاده شده را مطالعه کنند و صحت و سقم آن‌ها را ارزیابی نمایند. ضمناً این مطالعه توسط دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان از نظر اخلاقی با کد IR.IAU.KERMAN.REC.1401.042 مورد تأیید قرار گرفته است.

یافته‌ها

افراد مورد مصاحبه شامل ۱۲ نفر از پزشکان عمومی و متخصص مشغول به فعالیت در ۲ بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بوده‌اند (جدول ۱).

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک شرکت‌کنندگان

ویژگی‌های دموگرافیک	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۳۳/۳۳
	مرد	۶۶/۶۷
وضعیت تأهل	مجرد	۱۶/۶۷
	متاهل	۸۳/۳۳
سن	۴۱ - ۵۰	۵۰/۰۰
	۵۱ - ۶۰	۱۶/۶۷
	> ۶۱	۳۳/۳۳
تخصص	عمومی	۳۳/۳۴
	چشم‌پزشک	۱۶/۶۸
	مغز و اعصاب	۸/۳۳
	زنان و زایمان	۸/۳۳
	متخصص قلب و عروق	۸/۳۳
	دندان‌پزشک	۸/۳۳
	اطفال	۸/۳۳
	ارتوپد	۸/۳۳

دسته‌بندی شدند (جدول ۲). در ادامه ضمن تجمیع و تبیین ارتباط بین تم‌های فرعی، فرآیند رسیدن به یک تئوری و بیان مدل را نهایی کرده و با در کنار هم قرار دادن کدها حول یک مقوله مرکزی، یک روایت تئوریک و نظام‌مند طرح شد (شکل ۱).

شناسایی عوامل مؤثر بر پدیده ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی بدین‌صورت بود که در ابتدا پس از بررسی داده‌های به‌دست‌آمده از متن ۱۲ مورد مصاحبه انجام‌شده، ۸۰ کد باز استخراج گردید و نتایج حاصل از کدگذاری محوری در قالب ۵ تم اصلی و ۱۱ تم فرعی

جدول ۲: تم‌های اصلی، فرعی و کدهای باز به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها

تم‌های اصلی	تم‌های فرعی	کدهای باز
دلایل فردی	عوامل روان‌شناختی	ترس از صمیمیت
		بی‌انگیزگی
		تنهایی
		افسردگی
		خستگی
		بی‌حوصلگی
		کمبود عزت‌نفس
		بدبینی
		سرکوب حس همدلی
		ناکامی یا غم و اندوه
		احساس درماندگی
		اختلالات شخصیتی
		عدم علاقه به ارتباط
		اخلاق تند
زیر سؤال رفتن اقتدار و شأن پزشک		
چهره‌ظاهری		

تم‌های اصلی	تم‌های فرعی	کدهای باز
دلایل ارتباطی	عوامل خانوادگی	عدم اتکا به دانش و تحصیلات تفاوت در سبک زندگی کیفیت زندگی ارث و ریشه‌های خانوادگی مشکلات دوران کودکی
	فقدان مهارت	ناتوانی در مدیریت ارتباط ناتوانی در گوش دادن انفعالی بودن پزشک عدم آموزش مهارت‌های ارتباطی در زمان تحصیل نقش سنتی و پدرسالارانه پزشک در ارتباط
	اختلال اطلاعاتی	کج‌فهمی و برداشت نادرست از صحبت‌ها پنهان کردن اطلاعات از بیمار
دلایل شغلی	چالش‌های مربوط به بیمار	القا جوانی و بی‌تجربه بودن توسط بیمار عدم اعتماد بیماران عدم درک روند درمان توسط بیمار عدم رعایت ادب و نزاکت توسط بیمار عدم انعطاف‌پذیری در بیمار نفهمیدن لهجه و گویش بیمار سوالات بی‌مورد بیمار استفاده از واژه‌های پیچیده امتناع بیمار از بیان مشکلات مربوط به بیماری (مقاومت بیمار) عدم مشارکت بیمار در تصمیم‌گیری‌های تشخیصی و درمانی دخالت زیاد همراهی بیمار قطع ناگهانی ارتباط توسط بیمار تظاهر غیرطبیعی بیمار تنش وارد نکردن به بیمار معطل نکردن سایر بیماران اختلاف طبقاتی با بیمار عدم رعایت بهداشت توسط بیمار
	چالش‌های مربوط به همکاران	جلوگیری از شایعات و بدگویی‌ها عدم اعتماد به محیط همکاران خصومت و گرفتن حالت تدافعی نسبت به همکاران کنجکاوی همکاران سوءتفاهم‌های احتمالی مشکل در تماس چشمی عدم اطمینان به محیط دوستانه
	چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی	تنش‌های کاری شیفت کاری فشرده

تم‌های اصلی	تم‌های فرعی	کدهای باز
دلایل محیطی	محیط بیمارستان	عدم رضایت شغلی پزشک
		دوران تحصیلی طاقت‌فرسا
		کمبود وقت
		بیم از سرایت بیماری
		نامطلوب بودن فضای فیزیکی و موقعیت اتاق معاینه
		کمبود پرسنل
		ارتباط غیراصولی مسئولان بیمارستان
		فقدان استقلال کاری
		بی‌عدالتی در بیمارستان
		محیط خشک بیمارستان
دلایل فرهنگی	عوامل اعتقادی	سروصدای زیاد
		رفت‌وآمدهای فراوان
		نبود حمایت از سوی بیمارستان
		وادار کردن پزشک به پذیرش بیمار
		تهویه نامناسب و بوی نامطبوع
		مشکلات برقراری ارتباط با مدیریت بیمارستان
		روابط اجتماعی محدود
		دلسرد کردن پزشک از مشارکت
		تجربه‌های ناخوشایند از ارتباط
		ترس از تشخیص اشتباه
تأکید بر ندادن قوت قلب بی‌جا		
عوامل مذهبی	عوامل اعتقادی	درک حساسیت‌های جنسیتی
		عدم احترام به حریم خصوصی بیمار
		بی‌اعتقادی به اصل رازداری
عوامل مذهبی	عوامل اعتقادی	مذهب و مشکل لمس کردن
		جنسیت پزشک

از جمله عوامل روان‌شناختی که مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره کرده‌اند: «من با افراد صمیمی نمی‌شوم حالا این افراد می‌توانند بیمار باشند یا همکاران گاهی احساس می‌کنم صمیمیت باعث ایجاد توقع در افراد می‌شود به همین دلیل از صمیمی شدن با افراد دوری می‌کنم» (مصاحبه‌شونده ۵). مصاحبه‌شونده دیگری دلایل خانوادگی را دلیل ارتباط‌گزیزی معرفی کرده است: «من در محیط خانوادگی که بزرگ شدم همین مشکل را داشتم کلاً ارتباط گرفتن برای ما سخت بوده است و همیشه سعی کردیم به درس بپردازیم و ارتباط با فامیل و دوستان جزء اولویت ما نبود» (مصاحبه‌شونده ۶).

۲. دلایل ارتباطی

بررسی تم‌های اصلی ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی
 ۱. دلایل فردی
 یکی از مهم‌ترین دلایل ارتباط‌گزیزی پزشکان، مشکلات فردی این قشر است. به نظر می‌رسد بسیاری از پزشکان دلایل فردی را باعث ارتباط‌گزیزی دانسته و از این مشکل رنج می‌برند. پزشکان ضمن داشتن مشکلات سایر اقسام جامعه با مشکلات مربوط به فشارهای روحی و روانی محیط بیمارستان و برخورد با مسائل و مشکلات بیماران نیز روبرو هستند؛ که تضعیف اهمیت ارتباط را به همراه دارد. عوامل روان‌شناختی و عوامل خانوادگی، تم‌های فرعی مربوط به دلایل فردی می‌باشد.

۴. دلایل محیطی

کیفیت در سیستم بهداشت و درمان شامل مجموع عوامل: ساختار، فرآیند و پیامدها است و به‌منزله‌ی ابزار پایش و کنترل کیفیت در ارزیابی‌ها به‌کاربرده می‌شود. منظور از ساختار، منابع انسانی و غیرانسانی (فضای فیزیکی و تجهیزات) و شیوه ارائه مراقبت بهداشتی به بیماران است. در بخش فرآیند، روش‌ها و فعالیت‌های موردنیاز برای ارائه مراقبت‌های پزشکی به‌وسیله ارائه‌دهندگان و سیستم پشتیبانی تحلیل می‌شود و در حوزه پیامد، نتایج و برون داد فرآیندهای مراقبت یعنی میزان ناتوانی، مرگ و رضایت بیماران موردبررسی قرار می‌گیرد. به‌این ترتیب ارزیابی وضعیت فضای فیزیکی و تجهیزات پزشکی بیمارستان‌ها و میزان رضایتمندی بیماران می‌تواند به‌منزله‌ی ابزاری برای ارزیابی کیفیت به‌شمار رود. دلایل محیطی بیمارستان می‌تواند تأثیر زیادی بر پزشکان گذاشته و باعث ارتقاء انگیزش در ایشان شود. محیط بیمارستان و آسیب اجتماعی، تم‌های فرعی مربوط به دلایل محیطی می‌باشد. در راستای دلایل محیطی بیمارستان مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشت: «اگر در بیمارستان پرسنل به‌اندازه کافی باشد دغدغه‌ها کمتر است و ارتباطات مؤثرتر خواهد بود» (مصاحبه‌شونده ۱۲). درزمینه‌ی آسیب‌های اجتماعی مصاحبه‌شونده‌ای بیان کرد: «از برقراری ارتباط در محیط بیمارستان دوری می‌کنم چون توان کنترل دردهای بعدی آن را ندارم» (مصاحبه‌شونده ۱۱).

۵. دلایل فرهنگی

ارتباط خوب و سالم بین پزشک و بیمار، سنگ‌زیربنای مراقبت‌های خوب پزشکی است. تحقیقات نشان می‌دهد، بیشتر تشخیص‌های پزشکی و تصمیم‌های درمانی بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از مصاحبه است و اساس مصاحبه پزشکی، ارتباط است. توانایی برقرار کردن ارتباط، یک مهارت اساسی انسان است و مانند بسیاری از مهارت‌ها بعضی افراد استعداد ذاتی بیشتری برای برقراری ارتباط نسبت به بقیه دارند و مهارت‌های ارتباطی بایستی بهبودیافته و پیشرفت کنند. همچنین پزشک باید فرهنگ جامعه را در هنگام معاینه بیمار مدنظر قرار دهد تا بتواند ارتباط بهتری با او داشته باشد. در این پژوهش عوامل اعتقادی و عوامل مذهبی، تم‌های فرعی مربوط به دلایل فرهنگی می‌باشد. درزمینه‌ی عوامل اعتقادی مصاحبه‌شونده‌ای اظهار کرد: «من پزشک زنان هستم و در هنگام معاینه بیمار

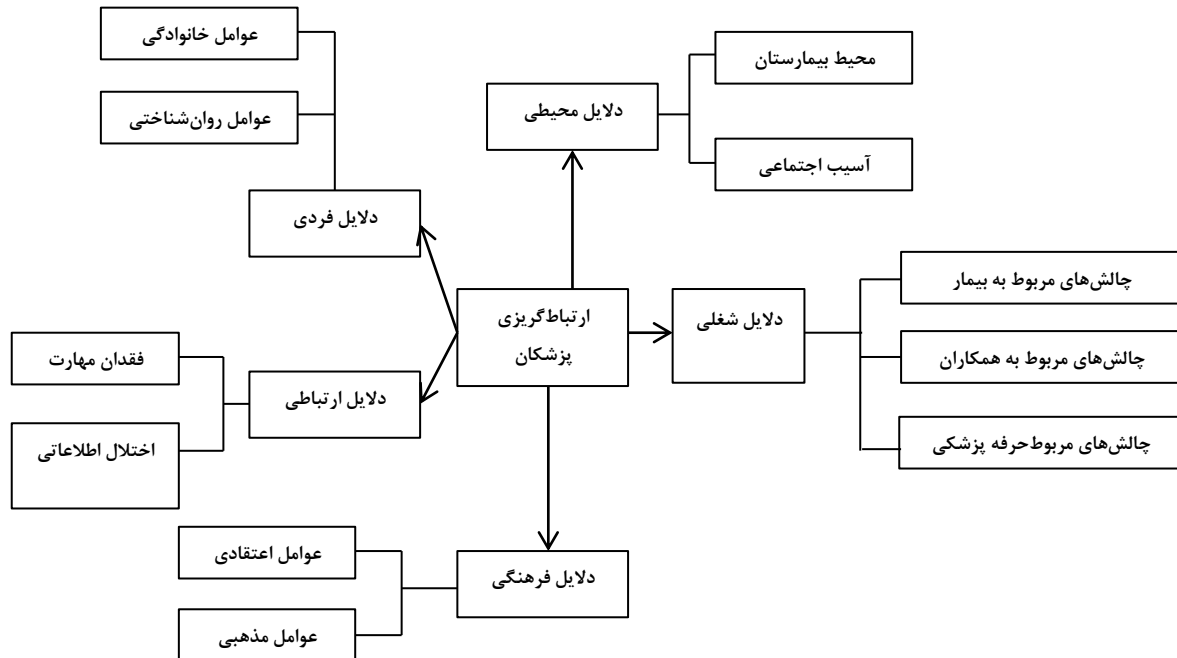
پزشکان تحصیلات عالی علمی دارند اما درزمینه‌ی ارتباطات، آموزش چندانی ندیده‌اند. بسیاری از پزشکان در ارتباط با بیماران مشکل دارند و نمی‌توانند به‌خوبی با آن‌ها ارتباط برقرار کنند. ارتباط نامناسب باعث می‌شود بیماران کمتر از روش‌های درمانی پیروی کنند، رضایت بیمار کاهش پیدا می‌کند و نتایج ضعیف می‌شود. همدردی و ارتباط برای ایجاد روابط سازنده پزشک و بیمار، حیاتی است. فقدان مهارت و اختلال اطلاعاتی، تم‌های فرعی مربوط به دلایل ارتباطی می‌باشد. ازجمله دلایل ارتباطی که مصاحبه‌شونده‌ای به آن اشاره کرده است: «کنترل ارتباط با همکاران و پرستاران از دستم خارج می‌شود و همان لحظه نمی‌توانم واکنش نشان دهم و مدیریت کنم» (مصاحبه‌شونده ۵). درزمینه‌ی اختلال اطلاعاتی نیز مصاحبه‌شونده‌ای مطرح کرده است که: «گاهی بیماران در شنیدن توصیه‌های پزشکی عجز هستند و اجازه ارتباط را نمی‌دهند» (مصاحبه‌شونده ۱۲).

۳. دلایل شغلی

فعالیت کردن به‌عنوان یک پزشک، همواره با استرس همراه است. همچنین وجود نوآوری‌ها و تغییرات مداوم در حوزه سلامت و پزشکی و همین‌طور تصویب قوانین و مقررات مرتبط با افزایش کیفیت و رضایت بیماران زمینه‌ی افزایش فشارهای روانی را در پزشکان ایجاد کرده است. چالش‌های مربوط به بیمار، چالش‌های مربوط به همکاران و چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی، تم‌های فرعی مربوط به دلایل شغلی می‌باشد. درزمینه‌ی چالش‌های مربوط به بیمار مصاحبه‌شونده‌ای بیان کرده است که: «بیماران تخصص لازم را برای درک شرایط خود ندارند و بررسی‌های لازم باید در شورای پزشکی انجام شود، بیمار انتظار دارد تمام مراحل کار برای وی توضیح داده شود درحالی‌که امکان درک همه مراحل برای او امکان‌پذیر نیست» (مصاحبه‌شونده ۱). درزمینه‌ی چالش‌های مربوط به همکاران مصاحبه‌شونده‌ای اظهار داشت: «بیمارستان محیط رسمی داره؛ به همین دلیل واسه اینکه سوءتفاهمی پیش نیاد ترجیح میدم که فاصله خودم را با همکارانم حفظ کنم» (مصاحبه‌شونده ۹). مصاحبه‌شونده‌ای در راستای چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی بیان کرد: «درگیری شغلی من به‌قدری زیاد است که فرصتی برای ارتباط با دیگران برای من نمی‌ماند» (مصاحبه‌شونده ۹).

جنسیتی بعضی از بیماران عجیب است و سخت به پزشک خانم اعتماد می‌کنند» (مصاحبه‌شونده ۱۱).

شرایط جامعه و عرف را باید رعایت کنم» (مصاحبه‌شونده ۱۱).
درزمینه‌ی عوامل مذهبی مصاحبه‌شونده‌ای بیان کرد: «نگاه

شکل ۱: الگوی ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی

بحث

هدف این پژوهش کاوش پدیده ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی با استفاده از روش پدیدارشناسی بود. نتایج به‌دست‌آمده از کدگذاری باز و کدگذاری محوری، تحلیل کیفی با ره‌یافت پدیدارشناسی و تحلیل محتوی متون نشان داد که الگوی ارتباط‌گزیزی پزشکان از ۵ تم اصلی و ۱۱ تم فرعی تشکیل شده است.

عوامل روان‌شناختی به‌عنوان یکی از دلایل ارتباط‌گزیزی پزشکان مطرح شده است. در این زمینه فلومر (۲۰۱۰)، پژوهشی در محیط‌های کاری در شهر ناکسویل انجام داده و دریافته است که دیدگاه شخصیتی و عوامل روان‌شناختی بر ارتباط‌گزیزی تأثیر دارند (۱۸). پزشکان تحت تأثیر عوامل رفتاری و روان‌شناختی خود ممکن است که به برقراری ارتباط تمایل نداشته باشند، یا اینکه از برقراری ارتباط ترس داشته و گریزان از تعامل با دیگران باشند و در نتیجه ارتباط‌گزیز باشند. نتایج نشان داد که عوامل خانوادگی، عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان است. گائو و همکاران (۲۰۰۹) در

مطالعه‌ای، به بررسی ارتباطات پزشک و بیمار در هنگام غربالگری سرطان روده بزرگ در بین افراد آفریقایی-آمریکایی، لاتین‌ها یا چینی‌ها پرداختند، نتایج آن‌ها نشان داد که عوامل خانوادگی پزشکان بر ارتباط‌گزیزی آن‌ها تأثیر دارد (۱۹). در صورتی که پزشکان در محیط خانواده دارای مشکلات خانوادگی باشند و تنش محیط خانواده بر رفتار و خلق‌وخوی آن‌ها تأثیر بگذارد موجب می‌شود تا فرد تعامل مناسبی در محیط کار با همکاران و بیماران نداشته باشد و در نتیجه زمینه ارتباط‌گزیزی در وی بروز یابد.

فقدان مهارت، عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان در این تحقیق شناخته شده است. کولمنارس-رائو و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه پزشک و بیمار بین افراد مبتلابه و روماتولوژیست‌ها در مراقبت‌های بهداشت عمومی و خصوصی در مکزیک پرداختند؛ نتایج آن‌ها نشان داد که فقدان دانش، تخصص و مهارت در بین افراد عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزیزی آن‌ها است (۱۵). پزشکانی که از دانش، تخصص، مهارت و

چالش‌های مربوط به همکاران به‌عنوان یکی از دلایل ارتباط‌گزینی پزشکان مطرح‌شده است. در چند مطالعه از جمله پژوهش فرهادی و همکاران (۱۳۹۶)، در میان پرستاران و پزشکان بیمارستان‌های آبادان، شیروان، مشهد و تهران، مطالعه دی‌چیرومارینیو و همکاران (۲۰۰۱) بر روی تعدادی از پزشکان و پرستاران در بیمارستان‌های کالیفرنیا و همچنین مطالعه بارر و آلیس (۲۰۰۲) در میان پرستاران و پزشکان ایالات‌متحده و مکزیک نشان دادند؛ چالش‌های مربوط به همکاران بر ارتباط‌گزینی پزشکان تأثیر دارد (۲،۶،۷)؛ که این نتایج با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت؛ زمانی که پزشکان در محیط کار خود با چالش‌های مربوط به همکاران و یا رفتارهای غیرسازنده و پرتنش مواجه شوند، از برقراری ارتباط با آن‌ها خودداری کرده و کمتر با همکارانشان ارتباط برقرار می‌کنند و درنهایت ارتباط‌گزینی می‌شوند.

چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی به‌عنوان یکی از دلایل ارتباط‌گزینی پزشکان مطرح‌شده است. نتایج مطالعات تامسون و استوارت (۲۰۰۷) باهدف بررسی رابطه بین پزشکان و پرستاران در شهر لندن (۲۲) و چاپویر و پترسون (۲۰۰۱) باهدف بررسی دیدگاه پرستاران عمومی و مراقبت‌های ویژه در بیمارستان استرالیا (۲۳)، نشان داد که چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی ازجمله عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزینی کادر درمان و پزشکان است. چالش‌های مربوط به حرفه پزشکی و تنش‌های محیطی موجب می‌شود تا پزشکان از برقراری ارتباط با همکارانشان گریزان باشند و تلاشی در جهت تعامل سازنده کاری نداشته باشند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که محیط بیمارستان، عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزینی پزشکان است. در این زمینه هودلسون و همکاران (۲۰۱۰) با مطالعه‌ای که در ژنو انجام‌دادند، دریافتند که محیط کاری و شرایط حاکم بر آن، بر ارتباط‌گزینی پزشکان و پرستاران تأثیر دارد (۲۴). نحوه برقراری ارتباط و تعاملات پزشکان با همکاران و بیماران به شدت بسیار زیادی تحت تأثیر شرایط محیط کار است. سیستم‌های اطلاعاتی و برقراری ارتباط پزشکان با همکاران و بیماران می‌تواند به میزان بسیار زیادی برقراری ارتباط بین آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد و همچنین شرایط فیزیکی و شکل ساختمان محیط کار نیز می‌تواند عاملی مؤثر بر میزان تعامل و ارتباط پزشکان با بیماران، پرستاران و

توانایی‌های لازم برخوردار نباشند، در هنگام برقراری ارتباط با همکاران، بیماران و سایر اعضا و افراد کادر درمان و بیمارستان دچار ضعف و کمبود شده و درنتیجه زمینه‌گریز از برقراری ارتباط در آن‌ها شکل می‌گیرد و ارتباط‌گیری می‌شوند. اختلال اطلاعاتی ازجمله عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزینی پزشکان است. در این زمینه پژوهش فارینگتون (۲۰۱۱)، در سازمان بهداشت جهانی نشان داد که نقص در سیستم اطلاعاتی، عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزینی پزشکان می‌باشد (۲۰)؛ که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. اختلال در سیستم‌های اطلاعاتی بیمارستانی و عدم اطلاع‌رسانی دقیق، شفاف و به‌موقع شرایط را مستعد می‌سازد تا پزشکان عملکرد خوبی نداشته و نتوانند تعامل مناسبی برقرار کنند و درنتیجه از برقراری ارتباط هراس داشته باشند.

چالش‌های مربوط به بیمار یکی دیگر از عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزینی پزشکان می‌باشد که در این پژوهش، توسط خبرگان شناسایی‌شده است. مطالعه پترسون و همکاران (۲۰۱۶) در بین کودکان کار قزاقستان نشان داد؛ چالش‌های مربوط به ارتباط با دیگران ازجمله عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزینی آن‌ها می‌باشد و معتقدند که با برقراری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی می‌توان این چالش را کاهش داد (۵). واتسون و فو (۲۰۱۶)، برگزاری سمینارهایی با محوریت آموزش مهارت‌های ارتباطی را ازجمله عوامل مؤثر بر کاهش چالش‌های ارتباط‌گزینی اینترنت‌های پزشکی در برزیل دانسته‌اند (۲۱). لیو و همکاران (۲۰۱۶)، در مطالعه‌ای به بررسی بستر یادگیری مهارت‌های ارتباطی در مشاوره بالینی در شهر سیدنی پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد؛ ایجاد زمینه برای آموزش مهارت‌های ارتباطی ازجمله راه‌های کاهش چالش ارتباط‌گزینی است (۱۶). کرون و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی دریافتند که استفاده از شبیه‌سازی کامپیوتری برای آموزش مهارت‌های ارتباطی به دانشجویان پزشکی دانشگاه میشیگان کمک خواهد کرد تا توانایی برقراری ارتباط آن‌ها افزایش یابد (۱۷). چالش‌هایی که پزشکان با بیماران و برقراری ارتباط با آن‌ها دارند به میزان بسیار زیادی در ارتباط بین آن‌ها تأثیر می‌گذارد و درصورتی‌که پزشکان مهارت‌ها و آموزش‌های کافی در این زمینه ندیده باشند، در برقراری ارتباط با بیماران به مشکل بر خواهند خورد و ناگزیر به ارتباط‌گزینی هستند.

این مطالعه در کنار نقاط قوت خود دارای ضعف‌هایی بود. مطالعه به‌طور مقطعی انجام شد. داده‌ها از پزشکان جمع‌آوری و نیازسنجی از دیدگاه یک گروه از ذینفعان انجام گردید. همچنین کمبود مطالعات علمی پیشین در این زمینه، بحث پژوهش را با محدودیت مواجه کرد.

نتیجه‌گیری

توانایی برقراری ارتباط صحیح از مهم‌ترین ویژگی‌های کارکنان بهداشت و درمان است و برقراری ارتباط صحیح، اثرات مثبتی بر بیماران دارد. از سوی دیگر، اختلال در ارتباط منجر به اشتباه در تشخیص، کاهش مشارکت بیمار در درمان و غیره می‌شود. در واقع ارتباط بین پزشک و بیمار در ارائه‌ی موفق خدمات اولیه‌ی سلامت و در کارآمدی خدمات پزشکی ضروری است. شناسایی عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان می‌تواند در بهبود روابط کمک کرده و زمینه را برای کاهش ارتباط‌گزیزی پزشکان مساعد سازد. در واقع ارتباط مؤثر بین پزشک و بیمار موجب ارتقای کیفیت مراقبت و درمان بیماران و رضایت شغلی پزشکان و رضایت درمانی بیماران خواهد شد. همچنین توصیه می‌گردد که آموزش‌های لازم به پزشکان در زمینه‌ی برقراری ارتباط با بیماران، همکاران و همراهان بیمار ارائه شود تا توانایی برقراری ارتباط پزشکان ارتقاء یابد؛ و اطلاعات و داده‌های موردنیاز در مورد بیمار به پزشکان داده شود تا پزشکان بتوانند تصمیمات درمانی مؤثرتری را اتخاذ کنند.

سپاسگزاری

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از تمامی افرادی که در انجام این مطالعه به نحوی مشارکت داشته‌اند، تشکر نماید. به‌ویژه از پزشکان عمومی و متخصص بیمارستان‌های دولتی شهر یزد که تیم پژوهش را از نظرات و تجربیات ارزشمند خود بهره‌مند نمودند.

مشارکت نویسندگان

طراحی پژوهش: ر. م، م. ب، ح. ک

جمع‌آوری داده‌ها: م. ب، ر. م

تحلیل داده‌ها: ح. ک، ر. م

نگارش و اصلاح مقاله: ر. م، م. ب، ح. ک

سازمان حمایت‌کننده

این مقاله برگرفته از رساله مقطع دکتری رشته مدیریت

سایر اعضای کادر درمان باشد و به‌عنوان عاملی، بر ارتباط‌گزیزی تأثیر بگذارد.

آسیب اجتماعی به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان در این تحقیق پدیدارشناسی است. مرت آلپرز (۲۰۱۶) در تحقیقی، بی‌اعتمادی و آسیب‌های اجتماعی را از جمله دلایل ارتباط‌گزیزی پزشکان معرفی کرده است (۲۵). آسیب‌های اجتماعی که پزشکان در محیط کار متحمل می‌شوند در نحوه برقراری ارتباطات و رفتارهای آن‌ها تأثیر می‌گذارد و موجب می‌شود تا پزشکان تحت تأثیر این آسیب‌ها و تنش‌ها در ارتباطات خود محدودیت ایجاد کرده و شرایط ارتباطی را در رفتار خود موردتوجه قرار دهند که زمینه ارتباط‌گزیزی و فرار از برقراری ارتباط در آن‌ها را فراهم می‌آورد.

نتایج تحقیق نشان داد که عوامل اعتقادی بر ارتباط‌گزیزی پزشکان مؤثرند. در این زمینه کوبنن و همکاران (۲۰۱۴) با پژوهشی که در بین پزشکان بیمارستان هلیسینکی انجام دادند، دریافتند که عوامل اعتقادی بر ارتباط‌گزیزی و میزان تعاملات پزشکان با همکارانشان و بیماران تأثیر می‌گذارند (۲۶). پلتولا و ایسوتالوس (۲۰۱۸) با مطالعه‌ای که در بین پزشکان و بیماران دیابتی نوع ۲ در جنوب آفریقا انجام دادند؛ به این نتیجه رسیدند که عوامل اعتقادی بر میزان ارتباط‌گزیزی پزشکان مؤثرند (۲۷). در صورتی که مسائل اعتقادی در نحوه برقراری ارتباط و میزان تمایل به برقراری ارتباط مؤثر باشد و منجر به جهت‌دهی به ارتباطات و تعاملات پزشکان با همکاران و بیماران شود، می‌تواند عاملی مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان باشد.

عوامل مذهبی از جمله عوامل مؤثر بر ارتباط‌گزیزی پزشکان است. در این زمینه گانش (۲۰۰۹)، با مطالعه در بین پزشکان هندی، دریافت که عوامل مذهبی بر میزان ارتباط‌گزیزی پزشکان تأثیر می‌گذارد (۲۸). عوامل مذهبی و اعتقادات مذهبی عناصری هستند که تعیین‌کننده حدود و ثغور ارتباط افراد با همکاران و نحوه برقراری ارتباط و تعاملات آن‌ها در مذاهب مختلف هستند و در بسیاری از مواقع مذهب تعیین‌کننده نوع ارتباط و در شرایطی وجود تخصص‌های خاص برای پزشکان مرد یا زن و طبابت آن‌ها است و به پزشکان اجازه تعامل با بیماران و حتی همکاران و نوع شیفت و ساعات همکاری را می‌دهد. در نتیجه مذهب و عوامل مذهبی بر ارتباط‌گزیزی پزشکان می‌تواند مؤثر باشد.

مورد حمایت مالی قرار نگرفته است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

دولتی گرایش مدیریت منابع انسانی با عنوان «کاوش پدیده ارتباط‌گزیزی پزشکان در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد» با استفاده از روش پدیدارشناسی با کد ۱۶۲۴۵۴۹۵۸ دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان می‌باشد و از سوی هیچ سازمانی

References

- 1) Rostami H, Rahmani A, Ghahramanian A. The viewpoint of nurses about professional relationship between nurses and physicians. *Journal of Research Development in Nursing and Midwifery* 2010; 7(1): 63-71. [Persian]
- 2) Farhadi A, Elahi N, Jalali R. Nurses' and physicians' experiences of the pattern of their professional relationship with each other: a phenomenological study. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences* 2018; 6(2): 201-13. [Persian]
- 3) McCabe C. Nurse-patient communication: an exploration of patients' experiences. *Journal of Clinical Nursing* 2004; 13(1): 41-9. doi: 10.1111/j.1365-2702.2004.00817.x.
- 4) Rahim Nia F, Hassanzadeh Zh. Investigating the moderating role of organizational justice on the relationship between the perception of the organization's political environment and people's communication avoidance. *Transformation Management Journal* 2009; 1(2): 21-46. doi: 10.22067/pmt.v1i2.2882. [Persian]
- 5) Peterson EB, Boland KA, Bryant KA, McKinley TF, Porter MB, Potter KE, et al. Development of a comprehensive communication skills curriculum for pediatrics residents. *Journal of Graduate Medical Education* 2016; 8(5): 739-46. doi: 10.4300/JGME-D-15-00485.1.
- 6) Dechairo-Marino AE, Jordan-Marsh M, Traiger G, Saulo M. Nurse/physician collaboration: action research and the lessons learned. *The Journal of Nursing Administration* 2001; 31(5): 223-32. doi: 10.1097/00005110-200105000-00002.
- 7) Barrere C, Ellis P. Changing attitudes among nurses and physicians: a step toward collaboration. *Journal for Healthcare Quality* 2002; 24(3): 9-15. doi: 10.1111/j.1945-1474.2002.tb00427.x.
- 8) D'Amour D, Ferrada-Videla M, San Martin Rodriguez L, Beaulieu MD. The conceptual basis for interprofessional collaboration: core concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care* 2005; 19(1): 116-31. doi: 10.1080/13561820500082529.
- 9) Stein-Parbury J, Liaschenko J. Understanding collaboration between nurses and physicians as knowledge at work. *American Journal of Critical Care* 2007; 16(5): 470-7. PMID: 17724244.
- 10) Coeling HVE, Cukr PL. Communication styles that promote perceptions of collaboration, quality, and nurse satisfaction. *Journal of Nursing Care Quality* 2000; 14(2): 63-74. doi: 10.1097/00001786-200001000-00009.
- 11) Evans SA, Carlson R. Nurse/physician collaboration: solving the nursing shortage crisis. *American Journal of Critical Care* 1992; 1(1): 25-32. PMID: 1307876.
- 12) Hellin T. The physician-patient relationship: recent developments and changes. *The Official Journal of the World Federation of Hemophilia* 2002; 8(3): 450-4. doi:10.1046/j.1365-2516.2002.00636.x.
- 13) Asemani O. A review of the models of physician-patient relationship and its challenges. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine* 2012; 5(4): 36-50. [Persian]
- 14) Moein A, Anbari Akmal K. Doctor-patient communication. *Danshvere Medical* 2010; 17(85): 71-80. [Persian]
- 15) Colmenares-Roa T, Huerta-Sil G, Infante-Castaneda C, Lino-Perez L, Alvarez-Hernandez E, Peláez-Ballestas I. Doctor-patient relationship between individuals with fibromyalgia and rheumatologists in public and private health care in Mexico. *Qualitative Health Research* 2016; 26(12): 1674-88. doi: 10.1177/1049732315588742.
- 16) Liu C, Scott KM, Lim RL, Taylor S, Calvo RA. EQClinic: a platform for learning communication skills in clinical consultations. *Medical Education Online* 2016; 21(1): 1-7. doi: 10.3402/meo.v21.31801.
- 17) Kron FW, Fetters MD, Scerbo MW, White CB, Lybson ML, Padilla MA, et al. Using a computer simulation for teaching communication skills: a blinded multisite mixed methods randomized controlled trial. *Patient Education and Counseling* 2017; 100(4): 748-59. doi: 10.1016/j.pec.2016.10.024.
- 18) Fulmer BN. An investigation of willingness to communicate, communication apprehension, and self-esteem in the workplace [master thesis]. Knoxville: University of Tennessee, School of Graduate; 2010.
- 19) Gao G, Burke N, Somkin CP, Pasick R. Considering culture in physician-patient communication during colorectal cancer screening. *Qualitative Health Research* 2009; 19(6): 778-89. doi: 10.1177/1049732309335269.

- 20) Farrington C. Reconciling managers, doctors, and patients: the role of clear communication. *Journal of the Royal Society of Medicine* 2011; 104(6): 231-6. doi: 10.1258/jrsm.2011.100401.
- 21) Watson K, Fu B. Medical improv: a novel approach to teaching communication and professionalism skills. *Annals of Internal Medicine* 2016; 165(8): 591-2. doi: 10.7326/M15-2239.
- 22) Thempson DR, Stewart S. Handmaiden or right hand man: is the relationship between doctors and nurses still therapeutic?. *International Journal of Cardiology* 2007; 118(2): 139-40. doi: 10.1016/j.ijcard.2006.05.073.
- 23) Chaboyer WP, Patterson E. Australian hospital generalist and critical care nurses perceptions of doctor-nurse collaboration. *Nursing and Health Science* 2001; 3(2): 73-9. doi: 10.1046/j.1442-2018.2001.00075.x.
- 24) Hudelson P, Perron NJ, Perneger TV. Measuring physicians' and medical students' attitudes toward caring for immigrant patients. *Evaluation & the Health Professions* 2010; 33(4): 452-72. doi: 10.1177/0163278710370157.
- 25) Merete Alpers L. Distrust and patients in intercultural healthcare: a qualitative interview study. *Nursing Ethics* 2016; 25(3): 313-23. doi: 10.1177/0969733016652449.
- 26) Koponen J, Pyörälä E, Isotalus P. Communication skills for medical students: results from three experiential methods. *Journal of Simulation & Gaming* 2014; 45(2): 235-54. doi: 10.1177/1046878114538915.
- 27) Peltola M, Isotalus P. Patients' interpersonal communication experiences in the context of type 2 diabetes care. *Qualitative Health Research* 2018; 28(8): 1267-82. doi: 10.1177/1049732318759934.
- 28) Ganesh K. Patient-doctor relationship: changing perspectives and medical litigation. *Journal of the Urological Society of India* 2009; 25(3): 356-60. doi: 10.4103/0970-1591.56204.

Research Article

Investigating the Communication Apprehension Model of Physicians in Public Hospitals of Yazd City

Rohollah Mirjalili¹ , Hossein Kazemi^{2*} , Malike Beheshti Far³

¹ Ph.D. student of Public Administration, Department of Management, Rafsanjan Branch, Islamic Azad University, Rafsanjan, Iran

² Assistant Professor, Department of Management, School of Administrative Sciences and Economics, Vali-e-Asr University of Rafsanjan, Rafsanjan, Iran

³ Associate Professor, Department of Management, Rafsanjan Branch, Islamic Azad University, Rafsanjan, Iran

* **Corresponding Author:** Hossein Kazemi
h.kazemi@vru.ac.ir

ABSTRACT

Citation: Mirjalili R, Kazemi H, Beheshti Far M. Investigating the Communication Apprehension Model of Physicians in Public Hospitals of Yazd City. *Manage Strat Health Syst* 2023; 7(4): 356-68.

Received: October 22, 2022

Revised: January 23, 2023

Accepted: February 13, 2023

Funding: The authors have no support or funding to report.

Competing Interests: The authors have declared that no competing interest exist.

Background: A good and healthy communication between the physician and patient and the therapeutic staff is the basis of good medical care, and communication skills play an important role in patient's satisfaction and their treatment. The aim of this study was to explore the physicians' communication in public hospitals of Yazd city using phenomenological methods.

Methods: This qualitative research was conducted using the phenomenology method from January 2021 to August 2022. The location of the study was 2 hospitals affiliated to Shahid Sadoughi University of Yazd. The statistical population included general practitioners and specialists from the government hospitals of Yazd city. Among these doctors, 12 people who had a working experience of more than 11 years and were willing to cooperate with the researcher were selected as the sample using a selective and purposive method. Data were collected through interviews. Lincoln and Guba criteria were used to assess validity and reliability of the research, and these data were analyzed by NVIVO₁₁ software.

Results: Results demonstrated that physicians' communication pattern consisted of 11 sub-themes: psychological factors; family factors; lack of skills; information disorders; challenges related to patients, colleagues, and medical profession; hospital environment; social harm; and religious factors. These sub-themes were categorized into five main themes: environmental, individual, communicative, cultural, and professional aspects.

Conclusion: Establishing a proper relationship between the patient and physician is the essential component of a high quality medical care. Improving this relationship will cause patient's more commitment to the treatment, more satisfaction with the medical team, and less medical errors and complaints.

Keywords: Physician, Communication, Communication apprehension, Government hospitals